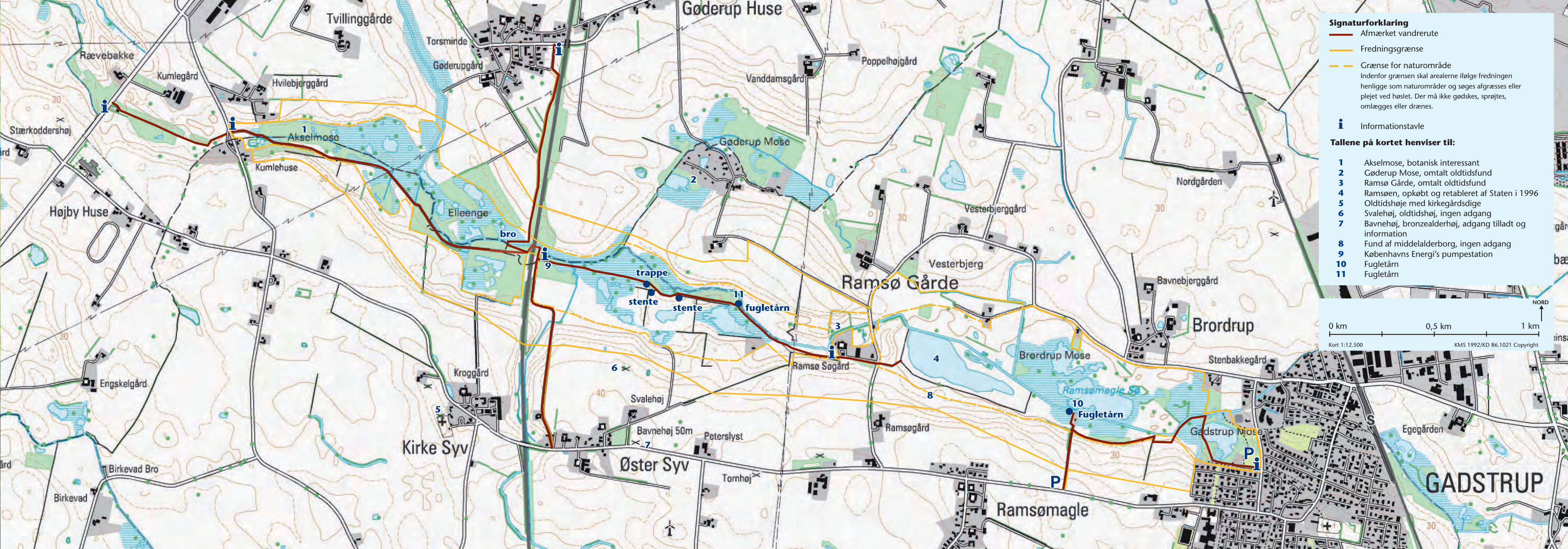

Ramsødalen

-en vandretur i den fredede Ramsødal

En natursti i Ramsødalen
Ramsødalen er et landskab med græssede enge, moser og søer. En stor del af området er fredet og desuden et EF-fuglebeskyttelsesområde. Fra Gadstrup til Ramsømagle og fra Ramsø Søgård til Ringstedvej ved Øm forløber en afmærket vandrerute på ca. 6 km. Der er 2 fugletårne langs ruten. Der er også adgang fra Gøderup og fra Kirke Syd. Ruten forløber både på privat og på offentligt ejede arealer, dog fortinsvis på arealer, der tilhører Københavns Energi. Færdslen foregår på græs eller barkflis. Flere steder passeres stenter og en enkelt trappe, så barnevogne og kørestole kan ikke komme hele vejen igennem. Se venligst kortet.

Færdselsregler
Man skal vise hensyn over for græssende dyr, over for fuglelivet og over for de mennesker, hvis boliger ligger op til vandreruten. I øvrigt gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel i naturen.

Hunde skal føres i snor, af hensyn til fugle og andre dyr, men også af hensyn til andre vandrere og til lodsejerne, som ikke ønsker løse hunde på deres ejendom.

Offentlig transport
Der er tog og bus til Gadstrup fra Roskilde og HT-bus 215 og 232 m.fl. til Ringstedvej. Parkeringsmuligheder: Se kortet.

Den fredede Ramsødal
Mellem Lejre i vest og Køge Bugt i øst strækker sig en tunneldal, dannet af de voldsomme vandmasser under isens afsmeltning for ca.15.000 år siden. Mellem Gadstrup og Øm er tunneldalen særlig markant. Her findes et sammenhængende strøg af moser, enge og søer, som kaldes Ramsødalen.

Ca. 300 ha af Ramsødalen er fredet. Formålet med fredningen er at bevare og forbedre de landskabelige værdier f.eks. ved naturpleje og dermed forbedre området som levested for et varieret dyre- og planteliv. Fredningen skal desuden sikre offentlig adgang i et omfang, det er foreneligt med hensynet til naturen.

Naturpleje ved græssende dyr
Naturlige oversvømmelser hæmmede tidligere opvækst af træer og buske i lavtliggende områder. I dag ville engene gro til i krat,

hvis de ikke blev græsset af dyr eller slået. Kvæg og får afgræsser i dag store områder i ådalen. Lodsejere, offentlige myndigheder og dyreholdere samarbejder om dette. Dyrene holder græsset lavt og forhindrer træer og buske i at spredes. Det er til gavn for de fugle og planter, som hører hjemme på engene. Samtidig giver de græssende dyr liv i landskabet til glæde for dem, som er på tur ad vandrestien.

Planteliv
Afgræsningen af de åbne arealer uden tilførsel af gødning vil efterhånden føre til passende forhold for mange plantearter, som naturligt er hjemmehørende på tørre og mere fugtige enge. Forskellige steder i ådalen vokser i dag kødfarvet gøgeurt og tormenitil, og græsserne blåtop og hjertegræs. I Akselmose (1) nord for stien finder man skjaller, dunet vejbred, engnellikerod og vild hør.

EF-Fuglebeskyttelsesområde
Ramsødalen har høj status som naturområde, også i europæisk sammenhæng. Ramsødalen er et EF-fuglebeskyttelsesområde og dermed en del af Natura 2000, et netværk af naturområder i hele Europa. Disse naturområder overvåges for deres særlige

betydning som levested for forskellige dyr og planter. I ådalen yngler et utal af sangfugle, og også mere fåtallige fuglearter som lappedykkere, svømmeænder som skeand og krikand og vadefugle som rødben og vibe. Over rørskov og pilekrat i mosen jager rørhøgen, som også yngler i ådalen. I fuglenes træktider kommer flokke af blandt andet grågæs, som græsser på engene sammen med forskellige trækkende vadefuglearter.

Sortternen
Ramsødalen er yngleområde for sortternen, som observeres jævnligt, når den søger føde i enge og moser. Sortternen er en sjælden og lokal ynglefugl her i landet og omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. Den er på rødlisten over truede dyrearter i Danmark. Det betyder, at den er i fare for at forsvinde fra Danmark i nær fremtid, hvis forholdene for arten ikke forbedres. Sortternen er den væsentligste årsag til, at Ramsødalen er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde.

i 1996 købt af Miljøministeriet. Som et led i genoprettelsen af naturområdet i Ramsødalen kunne Ramsøen nu genskabes og forholdene for fuglelivet forbedres. En pumpe, som i mange år havde holdt vandet borte fra området blev standset, og søen genopstod. Søen indgår i EF-fuglebeskyttelsesområdet. Før 1804 var der vand fra Gadstrup til Brørdrupvej, så Ramsømagle Sø og Ramsøen var en samlet vandflade. Der var båd fart mellem Brørdrup og Gadstrup.

Padder i fremgang
Ramsødalens paddebestand, som består af skrubtudse, butsnudet frø og spidssnudet frø har været i fremgang i de senere år. Medvirkende hertil er formentlig, at der nu er mere vand i Ramsødalen generelt med genskabelsen af Ramsøen, og at den før så intensive landbrugsdrift i området er begrænset. Ved fredningen blev det bestemt, at arealer inden for en nærmere fastsat

grænse omkring dalen ikke må opdyrkes, sprøjtes eller gødskes, men skal ligge hen som naturområder, dog med græsning eller høslet. Denne grænse fremgår af kortet i denne folder.

Oldtid i Ramsødalen
Mennesker har boet i Ramsødalen helt fra jægerstenalder. En boplads fra en gruppe mennesker af maglemosekulturen (7400-6000 f. kr.) har ligget i Gøderup Mose (2). Hvordan landskabet så ud dengang kan vi ikke vide med sikkerhed, men frodighed, rigdom på vildt og på fiskemuligheder, ferskvand og adgang til kysten langs vandløb havde stor betydning for jægerfolk.

Også i bondestenalder og i resten af oldtiden boede folk og drev landbrug langs ådalen. Der er fundet spor af stenalder- og jernalderbeboelser flere steder. Også ved Ramsø Gårde (3) huserede folk i bondestenalder. Det viser 4 uslebne tyndnakkede flintøkser fundet i 1936. De 2 blev solgt af den karl, som fandt dem, de andre beholdt gårdejereren hos sig. Ved udgravninger lige vest for Gadstrup fandtes i 2003 sporene efter et hus fra overgangen mellem yngre romersk jernalder/ældre germansk jernalder. Stolpehuller, gruber og grøfter tyder på mere bebyggelse i området.

Mange gravhøje
Mange imponerende gravhøje langs Ramsødalen vidner om magtfulde slægter i bronzealder og jernalder. Deres økser, dolke og smykker findes på marker og i moser, og ved udgravninger genfindes deres boliger som stolpehuller.

Omkring landsbyen Kirke Syv findes nogle af de mest markante oldtidshøje: Nordvest for kirken to rundhøje (5), hvoraf den ene

bærer noget af kirkegårdsdiget. Højene er ikke arkæologisk udgravede. På marken nord for Øster Syv ligger Svalehøj (6), som rummer mindst 2 typer af begravelser. Her er både en rundhøj, formentlig fra stenalder eller bronzealder, og en stengrav fra bondestenalder. Der er ikke adgang til Svalehøj. Bavnehøj (7) er meget markant ved indkørslen til Øster Syv fra øst og anses for at være fra bronzealder. Der er opsat informationstavle, og der er adgang til toppen af højen.

Middelalder
Mønter og metalgenstande fra middelalder er fundet ved Kirke Syv, blandt andet et forgyldt rembeslag af kobber og en lille bronzefibula (smykke).

Ramsøgård og blodgildet i Roskilde (8)
På et lille næs ud mod Ramsøen, er dele af fundamentet fra et gårdsanlæg fra middelalderen arkæologisk undersøgt i 2003. Gården har ligget umiddelbart øst/nordøst for den nuværende Ramsøgård og er formentlig dennes forgænger. Ramsøgård tilhørte i middelalderen Absalons slægt, Hvideslægten, og det var til denne gård Absalon, senere biskop i Roskilde, flygtede natten efter blodgildet i Roskilde i 1157. Ved gildet skulle de tre småkonger Svend, Knud og Valdemar bekræfte aftalen om delingen af Danmark imellem sig. Absalon var også med til gildet blandt andre gæster. Gildet udviklede sig til mord på Knud, Valdemar blev såret. Svend klarede frisag. Absalon forlod festen og flygtede til sin slægt i Ramsøgård og formentlig også den sårede Valdemar. Svend blev senere dræbt i Slesvig, og Valdemar, den mægtige Hvideslægts favorit til kongeposten

og Absalons fostbroder, blev en magtfuld enekonge, Valdemar den Store. I området ved Ramsøgård er der fundet keramik fra 1250 – 1350 og 1500 – 1600-tallet, og rester af et stenfundament samt teglbrokker, mørtelrester og ildpåvirkede sten. Hvad der hændte med gården vides ikke, men dens efterfølger på jorderne er Ramsøgård. Der er ikke adgang til marken.

Landsbyerne
Landsbyerne i området er alle kendte fra middelalderen. Gadstrup og Kirke Syv har sognekirker. Brørdrup, Ramsømagle og Ramsølle hører til Gadstrup Sogn. Til Syv sogn hører Viby, Kirke Syv og Øster Syv på hver sin side af jernbanen. Enge og moser i Ramsødalen har gennem århundreder hørt til gårdene i disse landsbyer og er blevet brugt til græsning for husdyr, til høhøst og i krisetider til tørvegravning. Mange eng- og moselodder hører fortsat til gårdene.

„Lygtmændene“ i Brørdrup enge
„Lygtmænd“ sås ofte i Brørdrups enge for 100 år siden. Lygtmændene sås efter mørkets frembrud og hoppede ligesom ildtunger hen over engene. I dag ved vi at lygtmænd er fosforforbindelser (fosforbrinte, ph3), der dannes hvor menneskeligt affald eller spildevand, altså animalske stoffer, ledes ud i sumpen og forrådnar, uden at der er ilt til stede. De fosforholdige gasser stiger op og antænder selv i atmosfæren. Førhen var folk meget bange for lygtmænd, som blandt andet kunne føre én på afveje ud i mosen og kvæle et menneske. Måske var der nogen, der havde følt gasserne hæmme vejtrækningen. Lygtmændene siger lidt om de hygiejniske forhold ved Brørdrup enge dengang før kloakering.

Københavns Energi
Store dele af dalbunden ejes af Københavns Energi. Arealerne købtes af det daværende Københavns Vandforsyning i 1930 til indvinding af drikkevand. I dag kan man gå ad stien gennem Ramsødalen på Københavns Energis arealer. Metaldækslerne, som ses med mellemrum, er borer. Herfra pumpes vandet til vandværket. Den lille fine rødstensbygning (9) på stien ud for Vandværksvej ved Øster Syv er en pumpestation, bygget i 1930'erne.

Videre ad Skjoldungestien?
Ved at følge Ringstedvej og Højbyvej til Lejre (se punkteret linie) kan man fortsætte sin vandring ad Skjoldungestien fra Lejre helt til Roskilde Fjord. Her støder Skjoldungestien til Fjordstien, som forløber mellem Roskilde og Holbæk (cykel- og gangsti). Der er udgivet særskilte foldere for Skjoldungestien og Fjordstien.

— Sti i Ramsødalen
— Skjoldungestien

